

Byla C-509/23**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2023 m. rugpjūčio 8 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Administratīvā rajona tiesa (Pirmosios instancijos administracinis teismas, Latvija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. rugpjūčio 7 d.

Pareiškėja:

SIA Laimz

Atsakovė:

Izložu un azartspēļu priežiūros inspekcija (Loteriju ir azartinių lošimų inspekcija)

Pagrindinės bylos dalykas

Skundas, kuriuo prašoma panaikinti *Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas* (Loteriju ir azartinių lošimų inspekcija, toliau – Inspekcija) sprendimą, kuriuo pareiškėjai paskirta bauda už tai, kad ji nesilaikė *Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāce un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums* (Pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo bei branduolinių ginklų platinimo prevencijos įstatymas) nustatytų reikalavimų dėl klientų ir jų statuso tikrinimo.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Remdamasis SESV 267 straipsniu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti Direktyvos 2015/849 nuostatas, kad būtų patikslinta, pagal kokius kriterijus asmuo gali būti pripažintas politikoje dalyvaujančio asmens artimu pagalbininku, taip pat tai, ar tai pačiai grupei priklausantys įpareigotieji subjektai gali tarpusavyje keistis informacija, susijusia su klientų tikrinimu, ir

naudotis gauta informacija, ir kokiais atvejais reikia taikyti deramo klientų tikrinimo priemones.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar Direktyvos 2015/849 3 straipsnio 11 punkto a papunktis turi būti aiškinamas taip, kad privatus asmuo gali būti laikomas politikoje dalyvaujančio asmens artimu pagalbininku vien dėl to, kad jie abu yra tos pačios viešosios įstaigos nariai, nevertinant jokių kitų aplinkybių?
2. Ar Direktyvos 2015/849 [3 straipsnio 9 punktas] turi būti aiškinamas taip, kad siekiant nustatyti, ar asmuo turi politikoje dalyvaujančio asmens statusą, reikia nurodyti, ar jis užima šiame straipsnyje minimas pareigas, taip pat atlikti tyrimą ir patikrinti, ar tai yra aukšto, o ne vidutinio ar žemesnio rango pareigos?
3. Ar Direktyvos 2015/849 45 straipsnio 1 dalis, siejama su jos 45 straipsnio 8 dalimi, turi būti aiškinama taip, kad valstybės narės turi leisti Direktyvos 2015/849 2 straipsnio 1 dalyje nurodytiems įpareigotiesiems subjektams, kurie laikomi tos pačios grupės bendrovėmis, keistis informacija tarpusavyje, be kita ko, sudarant susitarimus dėl keitimosi informacija ir užtikrinant abipusę informacijos srautą bei galimybę ja remtis abiem šalims, kad būtų pasiekti Direktyvos 2015/849 tikslai?
4. Ar pagal Direktyvos 2015/849 45 straipsnio 1 ir 8 dalis, siejamas su šios direktyvos 3 straipsnio 12 ir 15 punktais, taip pat galima tokia informacija arba sprendimais, kuriuos grupėje priėmė grupei priklausančios įmonės vadovybė, naudotis ir remtis keliose tai pačiai grupei priklausančiose įmonėse?
5. Ar Direktyvos 2015/849 14 straipsnio 5 dalis, siejama su 8 straipsnio 2 dalimi, turi būti aiškinama taip, kad įpareigotieji subjektai neprivalo taikyti deramo esamų verslo klientų tikrinimo priemonių, jeigu nėra pasibaigęs nacionalinėje teisėje nustatytas terminas arba vykdant vidaus kontrolės sistemos procedūras, skirtas naujoms deramo tikrinimo priemonėms įgyvendinti, taikomas terminas, o įpareigotasis subjektas nežino naujų aplinkybių, kurios galėtų turėti įtakos rizikos vertinimui, atliekamam atitinkamo kliento atžvilgiu?
6. Ar Direktyvos 2015/849 11 straipsnio d punkte įpareigotiesiems subjektams nustatytą įpareigojimą taikyti deramo klientų tikrinimo priemones tuo atveju, kai laimėjimo atsiėmimo ar sumų statymo metu arba abiem atvejais vykdomi sandoriai, kurių vertė – 2 000 EUR ar daugiau, nepriklausomai nuo to, ar sandoris vykdomas kaip viena operacija, ar kaip keletas operacijų, kurios atrodo susijusios tarpusavyje, reikia aiškinti taip, kad šios priemonės turi būti taikomos visada, kai bendra sandorio suma siekia 2 000 EUR,

neatsižvelgiant į laiko tarpą, per kurį vėl pasiekiamą toje nuostatoje nurodyta 2 000 EUR suma?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnio 4 dalies pirma pastraipa.

2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos, kuria iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 ir panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB bei Komisijos direktyva 2006/70/EB: 30, 31, 32 ir 34 konstatuojamosios dalys, 3 straipsnio 9 punktą, 11 straipsnio a punktą, 12, 15 ir 5 straipsniai, 8 straipsnio 1 ir 2 dalys, 11 straipsnio a, d ir f punktai, 13 straipsnio 1 dalies a–d punktai ir 2 dalis, 14 straipsnio 5 dalis, 26 straipsnio 2 dalis ir 45 straipsnio 1 ir 8 dalys.

Jurisprudencija

2022 m. lapkričio 17 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimo *Rodl & Partner*, C-562/20, EU:C:2022:883, 91 punktas.

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums (Pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo bei branduolinių ginklų platinimo prevencijos įstatymas)¹: 1 straipsnio 2¹ punkto a papunktis, 8¹, 18 ir 18² punktai, 3 straipsnio 1 dalies 7 punktas, 2 dalies 2¹ punktas, 10 straipsnio 1 dalis, 11 straipsnio 1 dalies 1 ir 4 punktai, 11¹ straipsnio 1 dalies 1 ir 5 punktai, 2, 6 ir 7 dalys, 25 straipsnio 2 dalis ir 29 straipsnio 1 dalis.

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Pareiškėja yra Latvijos Respublikos komerciniame registre įregistruota komercinė bendrovė, vykdanči komercinę veiklą – teikianči paslaugas azartinių lošimų ir lažybų srityje. Visas pareiškėjos akcinis kapitalas priklauso *SIA Optibet*, kurios veiklą taip pat sudaro azartiniai lošimai ir lažybos. Jos abi priklauso Švedijoje registruotos bendrovės *Enlabs AB* įmonių grupei.

¹ Visus visuotinai taikomus Latvijos teisės aktus (jų galiojančias ir ankstesnes redakcijas) galima rasti šioje interneto svetainėje: <https://likumi.lv/>.

- 2 2020 m. kovo 2 d. pareiškėja ir *SIA Optibet* sudarė sutartį, kurios tikslas – palengvinti galimybes naudotis techninėmis sistemomis; pagal ją *SIA Optibet* sukūrė techninę sistemą, skirtą informacijai rinkti ir tvarkyti pagal Pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo bei branduolinių ginklų platinimo prevencijos įstatymo (toliau – Prevencijos įstatymas) reikalavimus. Siekdama įvertinti ir suvaldyti riziką pagal Prevencijos įstatymo reikalavimus, *SIA Optibet* iš trečiųjų šalių gauna informacijos apie politikoje dalyvaujančio asmens statusą ir apie tai, kokia yra su sankcijomis ir neigiamais žiniasklaidos pranešimais susijusi situacija. Savo ruožtu *SIA Optibet*, kaip pareiškėjos patronuojančioji bendrovė, suteikia pareiškėjai galimybę naudotis trečiųjų šalių techninėmis sistemomis ir jų teikiamomis informacinėmis paslaugomis, siekdama užtikrinti kuo veiksmingesnį išteklių naudojimą ir vienodą Prevencijos įstatymo reikalavimų laikymąsi įmonių grupėje.
- 3 2022 m. vasario 10 d.–kovo 4 d. Inspekcija atliko pareiškėjos patikrą pinigų plovimo prevencijos srityje ir nurodė, kad pareiškėjos klientas, kuriam pareiškėja nuo 2021 m. rugpjūčio 23 d. teikė interaktyviųjų lošimų paslaugas (toliau – klientas), laikytinas susijusiu su politikoje dalyvaujančiu asmeniu.
- 4 2022 m. kovo 14 d. Inspekcija atliko dar vieną pareiškėjos patikrą – buvo patikrintas 2022 m. sausio 27 ir 28 d. kliento sumokėtas depozitas ir tai, kada klientas įregistruotas kaip lošėjas, kaip nustatyta jo tapatybė, kaip klientui buvo taikoma vidaus kontrolės sistema ir kokių procedūrų laikytasi atliekant kliento tikrinimą. 2022 m. kovo 14 d. buvo parengtas atitinkamas patikros aktas. Jame pateikta toliau nurodyta informacija.
- 5 Jeigu nustatyta, kad klientas yra politikoje dalyvaujantis asmuo, verslo santykiai su juo turi būti nutraukti, tačiau jeigu klientas yra politikoje dalyvaujančio asmens šeimos narys arba artimas pagalbininkas, verslo santykiai gali būti tęsiami pareiškėjos vadovybei davus sutikimą.
- 6 2020, 2021 ir 2022 m. pareiškėja nenustatė, kad egzistuoja verslo santykiai su asmenimis, kurie yra politikoje dalyvaujančio asmens artimi pagalbininkai. Be to, 2021 m. rugpjūčio 26 d. pasiekus tikrinimams taikomą ribą (2 000 EUR), pareiškėja nepatikrino kliento; atliekant šią patikrą būtų reikėję kliento paprašyti informacijos apie pajamų šaltinius, pajamų dydį, numatomą azartinių lošimų biudžetą ir tai, ar klientas yra politikoje dalyvaujantis asmuo, tokio asmens šeimos narys arba artimas pagalbininkas, taip pat patikrinti informaciją viešai prieinamose duomenų bazėse, siekiant nustatyti papildomus rizikos veiksnius.
- 7 Atsižvelgdama į kliento lošimo įpročius ir statymų sumą, pareiškėja 2022 m. sausio 31 d. inicijavo išsamų kliento patikrinimą ir paprašė pateikti papildomos informacijos. Pareiškėja atsižvelgė į kliento 15 000 EUR depozitą, dėl kurio 2021 m. rugsėjo 14 d. jam buvo priskirtas vidutinis-aukštas kliento rizikos lygis, ir į jo ankstesnius duomenis, gautus iš jo *SIA Optibet* kliento profilio. Be to, pareiškėja, remdamasi su *SIA Optibet* sudaryta keitimosi informacija sutartimi, vykdė 2020 m. kovo 27 d. *SIA Optibet* vadovybės sprendimą tęsti santykius su

didelēs rizikos klientu. Pareiškējos klientu peržiūra ar palyginimas su informacija, kuriā *SIA Optibet* gavo tikrindama klientā, paprastai nēra atliekami.

- 8 Taigi remdamasi atliktos patikros rezultatais Inspekcija padarē išvadā, kad pareiškēja nepatikrino kliento, nors buvo pasiekta riba, dēl kurios toks tikrinimas būtinas, nenustatē, kad klientas turi politikoje dalyvaujančio asmens artimo pagalbininko statusā, ir šiuo klausimu neatliko išsamaus kliento patikrinimo.
- 9 Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Inspekcija 2022 m. birželio 15 d. sprendimu skyrē pareiškėjai baudā už teisės aktuose nustatytų reikalavimų nesilaikymā.
- 10 Savo sprendime Inspekcija konstatavo, kad pradėjusi verslo santykius su klientu ir vėliau plėtodama šiuos santykius pareiškēja negalėjo naudotis ir remtis kitos įmonės (*SIA Optibet*) atliktu kliento tikrinimu, net jei ši įmonė susijusi su pareiškēja; pareiškēja tokį tikrinimą turėjo atlikti savarankiškai ir nepriklausomai. Inspekcijos nuomone, kadangi pareiškēja naudojos iš kitos įmonės gauta informacija, ja rēmėsi ir pati kliento neprašė informacijos, reikia pripažinti, kad ji ilgā laikā nesiēmė veiksmų siekdama įsitikinti, jog klientas turėjo politikoje dalyvaujančio asmens artimo pagalbininko statusā, taigi neįgyvendino sustiprintos stebėsenos reikalavimų. Dēl to Inspekcija nusprendē, kad pareiškēja netinkamai taikē vidaus klientų kontrolės sistemā ir nepatikrino kliento.
- 11 Ji konstatavo, kad pareiškējos klientas buvo politikoje dalyvaujančio asmens artimas pagalbininkas, nes jis kartu su šiuo asmeniu ējo asociacijos vykdomojo organo pareigūno pareigas.
- 12 2022 m. liepos 18 d. pareiškēja pateikē skundā *Administratīvā rajona tiesa* (Pirmosios instancijos administracinis teismas, Latvija), kuriuo prašē panaikinti Inspekcijos sprendimą.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 13 Pareiškēja tvirtina, kad ji su *SIA Optibet* sudarē sutartį dēl keitimosi informacija, pagal kuriā ši bendrovė suteikē jai Prevencijos įstatymo reikalavimams įvykdyti reikalingos informacijos apie kiekvienā lošējā, kuris yra *SIA Optibet* klientas ir vėliau tapo pareiškējos klientu. Taigi ji laikosi nuomonės, kad nereikėjo prašyti *SIA Optibet* gautos informacijos apie konkretų klientā – buvusį šios bendrovės klientā – ir dar kartā jos tikrinti, o buvo galima ją panaudoti taip pat ir palaikant pareiškējos bei kliento verslo santykius. Pareiškēja mano, kad tą patį galima pasakyti apie valdymo sprendimus dēl bendrų klientų, nes *SIA Optibet* ir pareiškēja yra susijusios bendrovės.
- 14 Pareiškējos nuomone, Inspekcija neteisingai aiškina Prevencijos įstatymo 1 straipsnio 18² punkte įtvirtintā sąvokā „kiti artimi santykiai“, nes nusprendē, kad aplinkybē, jog klientas priklauso viešajai įstaigai, kurioje taip pat dirba politikoje dalyvaujantis asmuo, savaime yra pagrindas pripažinti, kad klientas susijęs su tuo asmeniu. Ji mano, kad norint įvertinti, ar egzistuoja tokie santykiai, reikia atlikti

sudėtingą individualų vertinimą, o jį atliekant ši aplinkybė nėra vienintelis veiksnys, lemiantis atitinkamo asmens statusą.

- 15 Inspekcija pažymi, kad Prevencijos įstatyme nenumatytas azartinių lošimų ir loterijų organizatorių sutarties dėl keitimosi informacija sudarymas. Ji teigia, kad tuo metu, kai klientas užmezgė verslo santykius su pareiškėja, jis buvo nutraukęs verslo santykius su *SIA Optibet*, todėl pareiškėja juo labiau negalėjo naudotis *SIA Optibet* gauta informacija. Taigi Inspekcija mano, kad pareiškėja užmezgė naujus verslo santykius su klientu, neatlikusi deramo patikrinimo. Ji tvirtina, kad pareiškėjos ir *SIA Optibet*, kaip ūkio subjektų ir licencijos organizuoti azartinius lošimus Latvijoje turėtojų, nesieja teisinis vienos grupės statusas. Inspekcija teigia, kad *SIA Optibet*, pareiškėjos partnerė, pati yra licencijuota lošimų organizatorė, jai taikomas Prevencijos įstatymas ir tokie patys reikalavimai kaip pareiškėjai ir ji veikia pagal savo vidaus kontrolės sistemas siekdama užtikrinti šio įstatymo laikymąsi. Inspekcija mano, kad pagal teisinį pagrindą draudžiama keistis klientų duomenimis su kita įmone, nes dėl tokio keitimosi informacijos gavėjas neprivalėtų laikytis teisės aktuose nustatytų įsipareigojimų. Kliento patikrinimo rezultatus gali gauti tik kredito ir finansų įstaigos. Inspekcijos nuomone, tai, kad asmuo ilgą laiką ėjo vykdomojo organo pareigūno pareigas kartu su asmeniu, kuriam buvo priskirtas politikoje dalyvaujančio asmens statusas, gali būti pagrindas politikoje dalyvaujančiam asmeniui, padedamam kito asmens, slėpti piktnaudžiavimą viešąja valdžia asmeniniais tikslais.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 16 [1.] Prevencijos įstatyme sąvoka „politikoje dalyvaujančio asmens artimas pagalbininkas“ nustatyta atsižvelgiant į Direktyvos 2015/849 3 straipsnio 11 punktą, kuriame apibrėžti „artimi pagalbininkai“. Direktyvos 2015/849 3 straipsnio 11 punkte paaiškinta, ką pagal šią direktyvą reiškia sąvoka „artimi pagalbininkai“, – tai fiziniai asmenys, apie kuriuos yra žinoma, kad jie palaiko kitus artimus verslo santykius su politikoje dalyvaujančiu asmeniu. Taigi, siekiant asmenį laikyti artimu pagalbininku pagal direktyvą, svarbūs yra tik artimi verslo santykiai. Vis dėlto, kaip nurodyta Prevencijos įstatymo 1 straipsnio 18² punkte, politikoje dalyvaujančio asmens artimu pagalbininku laikomas asmuo, kuris paprastai turi verslo ar kitokių artimų santykių su tuo asmeniu.
- 17 Pagal *Politiski nozīmīgu personu, to ģimenes locekļu un ar tām cieši saistītu personu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas risku vadības vadlīnijas* (Politikoje dalyvaujančių asmenų, jų šeimos narių ir artimų pagalbininkų pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo bei branduolinių ginklų platinimo rizikos valdymo gairės), parengtose *Latvijas Republikas Finanšu izlūkošanas dienests* (Latvijos Respublikos finansinės žvalgybos tarnyba), pateiktą paaiškinimą, sąvoka „kiti artimi santykiai“ suprantama kaip santykiai, kuriais remdamasis politikoje dalyvaujantis asmuo, padedamas kito asmens, slepia piktnaudžiavimą viešąja valdžia asmeniniais tikslais. Konkrečiai kalbant, politikoje dalyvaujančio asmens artimais

pagalbininkais laikomi šeimos ratui nepriklausantys asmenys (pvz., draugai ir pan.), kurie, kaip ir politikoje dalyvaujantis asmuo, yra svarbūs tos pačios politinės partijos, viešosios įstaigos ar profesinės sąjungos nariai, pavyzdžiui, visuomenėje gerai žinomos asmenybės. Tokiomis aplinkybėmis svarbiausias kriterijus yra tas, kad egzistuoja „artimi santykiai“, kuriais remdamasis politikoje dalyvaujantis asmuo, padedamas to kito asmens, gali nuslėpti, kad jis naudojasi viešąja valdžia asmeniniais tikslais. Iš gairių matyti, kad priklausymo tai pačiai viešajai įstaigai faktas gali būti laikomas artimų santykių buvimu.

- 18 Pirma, pats faktas, kad asmenys priklauso tai pačiai viešajai įstaigai, yra veiksnys, dėl kurio padidėja pinigų plovimo ar terorizmo finansavimo rizika, ypač jei kuris nors iš šių asmenų užima ar užėmė svarbias politines pareigas arba yra plačiai žinomas ar svarbus visuomenėje, nes, kaip nurodyta Direktyvos 2015/849 30 konstatuojamojoje dalyje, pati rizika yra kintamo pobūdžio, o kintamieji – tiek pavieniui, tiek kartu – gali didinti arba mažinti galimai kylančią riziką. Vis dėlto reikia atsižvelgti į tai, kad toks faktas ne visada akivaizdus, nes viešuosiuose registruose nurodomi tik pareigūnai, o įstaigose, kuriose yra daug narių, tokia informacija dažnai nėra viešai prieinama. Be to, šalyje nėra viešo registro, kuriame visos asociacijos ar viešosios įstaigos turi registruoti ir viešai nurodyti savo narių tapatybę.
- 19 Antra, viešųjų įstaigų paskirtis, struktūra ir dydis – tai labai skirtingi veiksniai, kurie gali turėti įtakos rizikos atsiradimo tikimybei. Labai svarbu nustatyti atitinkamų asmenų statusą ir jų tarpusavio sąveiką įstaigoje (pvz., ar asmuo yra pareigūnas, narys, ar gali daryti įtaką procesams ir t. t.), viešosios įstaigos veiklos sritį (pvz., ar viešoji įstaiga dalyvauja sprendžiant klausimus, turinčius įtakos politiniams ar finansiniams procesams) ir kitas aplinkybes. Vis dėlto kartu reikia atsižvelgti į tai, kad tokiam vertinimui gali prireikti papildomų įpareigotojo subjekto išteklių, nes tik surinkus ir išanalizavus papildomą informaciją galima nustatyti, ar tai pačiai viešajai įstaigai priklausantys asmenys tarpusavyje palaiko artimus santykius.
- 20 Be to, artimų pagalbininkų atveju būtina nustatyti, ar vienas iš jų eina Direktyvos 2015/849 3 straipsnio 9 punkte nurodytas pareigas, kurios, kaip pabrėžta šiame straipsnyje, neapima vidutinio ar žemesnio rango pareigų. Tame direktyvos straipsnyje taip pat nustatyta, kad politikoje dalyvaujantis asmuo – tai ne bet kuris visuomenėje žinomas ir žymus asmuo, o asmuo, kuris atitinka to straipsnio nuostatas ir turi aukšto rango pareigūno statusą. Vadinas, norint pripažinti, kad asmuo yra susijęs su politikoje dalyvaujančiu asmeniu, nepakanka patvirtinti, kad vienas iš šių asmenų yra žinomas visuomenėje arba eina ar ėjo pareigas, kurios gali būti priskiriamos prie Direktyvos 2015/849 3 straipsnio 9 punkte išvardytų pareigų, nepatikrinus, ar tai yra aukšto rango pareigos. Dėl to turi būti atliktas individualus vertinimas.
- 21 Taigi reikia išaiškinti, ar Direktyvos 2015/849 3 straipsnio 11 punkto a papunktis turi būti aiškinamas taip, kad privatus asmuo gali būti laikomas politikoje dalyvaujančio asmens artimu pagalbininku vien dėl to, kad jie abu yra tos pačios

viešosios įstaigos nariai, nevertinant jokių kitų aplinkybių, visų pirma to, ar atitinkamas asmuo užima arba užėmė pareigas, galinčias atitikti Direktyvos 2015/849 3 straipsnio 9 punkte nurodytas pareigas, taip pat nenustatant, ar jos atitinka aukšto rango pareigas.

- 22 [2.] Kaip numatyta Direktyvos 2015/849 35 konstatuojamojoje dalyje, siekiant išvengti pakartotinių klientų tapatybės nustatymo procedūrų, tikslinga leisti klientus, kurių tapatybė buvo nustatyta kitur, pristatyti įpareigotiesiems subjektams.
- 23 Pagal šios direktyvos 45 straipsnio 1 dalį valstybės narės reikalauja, kad grupei priklausantys įpareigotieji subjektai įgyvendintų visos grupės politiką ir procedūras, įskaitant politiką, susijusią su keitimusi informacija grupės viduje, kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu tikslais. Ta politika ir procedūros veiksmingai įgyvendinamos valstybėse narėse ir trečiosiose valstybėse esančiuose filialuose ir patronuojamosiose įmonėse, kuriose jie turi daugumą akcijų. Kaip nurodyta Direktyvos 2015/849 45 straipsnio 8 dalyje, valstybės narės užtikrina, kad grupės viduje būtų leidžiama keistis informacija.
- 24 Taigi darytina išvada, kad tai pačiai grupei priklausančios bendrovės, kaip antai pareiškėja ir *SIA Optibet*, turi ne tik teisę, bet ir pareigą keistis informacija, visų pirma sudarydamos susitarimus dėl keitimosi informacija ir užtikrinamos abipusį informacijos srautą bei galimybę ja remtis abiem šalims. Be to, valstybės narės privalo užtikrinti, kad būtų leidžiama keistis informacija grupės viduje ir tokio keitimosi pakaktų siekiant pripažinti, kad atitinkamas įpareigotasis subjektas atliko savo kliento patikrinimą. Suteikus šią teisę bet kuriam Direktyvos 2015/849 2 straipsnio 1 dalyje nurodytam įpareigotajam subjektui (ne tik kredito įstaigoms ir finansų įstaigoms), galima, pirma, iš esmės išvengti pakartotinių klientų tapatybės nustatymo procedūrų (bendrovių grupėje) ir, antra, užtikrinamas veiksmingas grupės bendrovių lėšų panaudojimas.
- 25 Direktyvos 2015/849 13 straipsnio 1 dalyje nustatytos deramo klientų tikrinimo priemonės, kurias pagal 13 straipsnio 2 dalį turi taikyti įpareigotieji subjektai. Vis dėlto kartu to paties straipsnio 2 dalyje numatyta, kad įpareigotieji subjektai, atsižvelgdami į rizikos lygį, gali nustatyti tokių priemonių apimtį. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, galima remtis informacija, gauta įmonių grupėje keičiantis informacija, susijusia su bendrais klientais. Jis pažymi, kad tai patvirtinta Direktyvos 2015/849 26 straipsnio 2 dalyje, kurioje nustatyta, kad valstybės narės draudžia įpareigotiesiems subjektams remtis trečiosiomis šalimis, įsisteigusiomis didelės rizikos trečiosiose valstybėse, taip pat valstybės narės gali Sąjungoje įsisteigusių įpareigotųjų subjektų filialams ir patronuojamosioms įmonėms, kuriose jie turi daugumą akcijų, netaikyti minėto draudimo, jeigu tie filialai ir patronuojamosios įmonės, kuriose jie turi daugumą akcijų, visiškai laikosi visos grupės politikos ir procedūrų pagal 45 straipsnį. Taigi pagal direktyvą galima užtikrinti abipusį informacijos srautą ir galimybę ja remtis abiem šalims, jeigu informacija gaunama

ir naudojama įmonių grupėje, visų pirma jeigu ji gaunama iš grupės įmonės, kuri nėra įsisteigusi didelės rizikos trečiojoje šalyje.

- 26 Direktyvos 2015/849 5 straipsnyje numatyta, kad siekdamas užkirsti kelią pinigų plovimui ir teroristų finansavimui valstybės narės gali priimti griežtesnes nuostatas, o tai reiškia, kad valstybė narė gali veiksmingai apriboti įpareigotųjų subjektų, kuriems ji suteikia Direktyvos 2015/849 45 straipsnio 8 dalyje nustatytas teises, ratą.
- 27 [3.] Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, taip pat svarbu išsiaiškinti, ar pagal Direktyvos 2015/849 45 straipsnio 1 ir 8 dalis, siejamas su šios direktyvos 3 straipsnio 12 ir 15 punktais, taip pat galima tokia informacija arba sprendimais, kuriuos grupėje priėmė grupei priklausančios įmonės vadovybė, naudotis ir remtis keliose tai pačiai grupei priklausančiose įmonėse.
- 28 [4.] Kaip numatyta Direktyvos 2015/849 8 straipsnio 1 ir 2 dalyse, valstybės narės užtikrina, kad įpareigotieji subjektai imtųsi tinkamų veiksmų kylančiai pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikai nustatyti ir įvertinti, atsižvelgdami į rizikos veiksnius. Tie veiksmai turi būti proporcingi atsižvelgiant į įpareigotųjų subjektų pobūdį ir dydį. 1 dalyje nurodyti rizikos vertinimai įforminami dokumentais, nuolat atnaujinami ir teikiami atitinkamoms kompetentingoms institucijoms bei atitinkamiems savireguliacijos organams.
- 29 Direktyvos 2015/849 11 straipsnyje nustatyta, kad įpareigotieji subjektai deramo klientų tikrinimo priemonės turi taikyti visų pirma šiais atvejais: pradėdami verslo santykius; kai esama abejonių dėl anksčiau gautų kliento tapatybės duomenų teisingumo ar pakankamumo; lošimo paslaugų teikėjams – laimėjimo atsiėmimo ar sumų statymo metu arba abiem atvejais, kai vykdomi sandoriai, kurių vertė – 2 000 EUR ar daugiau, nepriklausomai nuo to, ar sandoris vykdomas kaip viena operacija, ar kaip keletas operacijų, kurios atrodo susijusios tarpusavyje. Be to, šios direktyvos 14 straipsnio 5 dalyje numatyta, jog valstybės narės reikalauja, kad įpareigotieji subjektai deramo klientų tikrinimo priemonės taikytų ne tik visiems naujiems klientams, bet, atsižvelgdami į rizikos lygį, tinkamu metu jas taikytų ir esamiems klientams, taip pat tuomet, kai pasikeičia atitinkamos kliento aplinkybės.
- 30 Iš Prevencijos įstatymo 11¹ straipsnio 1 dalies 2 ir 7 punktų matyti, kad pagal šį įstatymą įpareigotasis subjektas privalo ne rečiau kaip kartą per penkerius metus atnaujinti kliento duomenis atsižvelgdamas į kliento rizikos vertinimą.
- 31 Taigi minėtose teisės normose nustatyta, kad deramo klientų tikrinimo priemonės taikomos, jeigu nustatoma tam tikra rizika, tačiau ne rečiau, nei numatyta nacionalinės teisės aktuose.
- 32 Pareiškėja mano, kad deramas esamų klientų tikrinimas (įskaitant klientus, apie kuriuos informacija prieinama įmonių grupėje) iki teisės aktuose nustatyto termino yra pagrįstas rizikos vertinimu. Jos nuomone, jeigu vertindamas klientą įpareigotasis subjektas nenustatė, kad egzistuoja rizika, tačiau tokia rizika

faktiškai atsiranda vėliau, nepasibaigus duomenų apie klientą atnaujinimo terminui, ir įpareigotasis subjektas negali būti informuotas apie šią riziką, jis neprivalo esamiems klientams iš anksto taikyti deramo klientų tikrinimo priemonių.

- 33 Teisingumo Teismas išaiškino, kad Direktyvos 2015/849 14 straipsnio 5 dalis, siejama su jos 8 straipsnio 2 dalimi, turi būti aiškinama taip, kad remdamiesi atnaujintu rizikos vertinimu įpareigotieji subjektai privalo taikyti deramo tikrinimo priemones (prireikus sustiprintas) esamam klientui, jeigu tai atrodo tinkama, ypač pasikeitus atitinkamoms šio kliento situacijos aplinkybėms, neatsižvelgiant į tai, kad nacionalinėje teisėje nustatytas maksimalus terminas atlikti naują su šiuo klientu susijusios rizikos vertinimą dar nebuvo pasibaigęs (2022 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *Rodl & Partner*, C-562/20, EU:C:2022:883, 91 punktas).
- 34 Vis dėlto šiame išaiškinyje Teisingumo Teismas neatsakė į klausimą, kaip elgtis, jeigu įpareigotasis subjektas nežinojo kitų naujų su atitinkamu klientu susijusių aplinkybių, kurios galėtų turėti įtakos šio kliento rizikos vertinimui.
- 35 Taigi turi būti pateiktas penktasis prejudicinis klausimas.
- 36 [5.] Be to, atsižvelgiant į tai, kad įpareigotiesiems subjektams nustatyti įpareigojimai turi būti proporcingi, reikia pateikti šeštąjį prejudicinį klausimą.